

adv. 1) Utan begynnelse. *Gud är till af e.* — 2) I alla tider, från urminnes tider, så långt tillbaka man vet att omranta. *Det har af e. så varit.* — *I e.*, adv. 1) För alla tider, utan uppehör och ända. *Det tillkommande lifvet skall vara i e.* — 2) För alltid, för beständigt, för ganska lång tid, till sednaste efterverld. *Hans minne skall lefa i e.* — Äfven brukas ofta *I all e.*, helst i förtroligt tal, då man vill gifva synnerligt eftertryck åt meningen, t. ex.: *Hur i all e. har det gått till?* hur i all världen &c.? *Hur i all e. kan han . . . ?* hur är det möjligt, att han . . . ? *Det skall i all e. icke ske*, eller *det skall aldrig i e. ske*, aldrig någonsin. — *Från e. till e.*, adverbialt uttryck, som betecknar evig tillvaro, utan begynnelse och ända, t. ex.: *Gud är till ifrån e. till e.*

EVIGHETSBLÖMSTER, n. 3. Se *Eternell*. **EVIGT**, ävigt, adv. 1) Utan begynnelse och ända. *Gud är e. till.* — *Syn.* Från evighet till evighet. — 2) Utan ända, utan slut, ehuru med begynnelse. *Himmelrikets glädje och helvetets pina skola e. räcka.* — *Syn.* I evighet, Utan ända, Evinnerligt. — 3) (fam.) Alltid. *E. jemrar han sig. Jag tror, du vill e. stanna kvar der.* — *Syn.* I evighet, I all evighet, Alltid, Beständigt, Alltjemt, Utan uppehör, Evinnerligt.

EVINNERLIG, evinnärlig, a. 2. Evig (bem. 2 o. 3, men isynnerhet bem. 3). a) *Himmelrikets e-a fröjd. Helvetets e-a pina.* — b) *Till e. åminnelse, e-t minne af en märkvärdig händelse. En e. process.* — c) *E-a klagovisor. E. jemmer. E-t sagg, källt, käxande.* — *Syn.* Se *Evig*.

EVINNERLIGEN, EVINNERLIGT och (föråldr.) **EVINNERLIGA**, adv. Se *Evigt* (bem. 2 o. 3).

EVOLUTION, --- tschön, f. 3. (krigsk.) 1) Hvarje truppörelse, som utföres på exercisplatsen eller på ett slagfält, såsom frontförändring, kolonnens formerande, ledens öppning eller slutning, svängning, affallning, m. m. *E-er äro delar af en manöver och medel till dess utförande.* — 2) Hvarje rörelse, som utföres af en flotta eller en eskader.

EVÄRDELIG, se *Everdelig*.

EXAKT, äcksäkt, a. 1. Noggrann; fullkomligt riktigt. [Exact.]

EXALTATION, äcksalltatschön, f. 3. Öfverspändt själstillstånd, öfverspänning.

EXALTERA, v. a. 1. Uppelda till hänförelse, hänföra, göra öfverspänd.

EXALTERAD, a. p. 2. Öfverspänd. — *Brukas stundom som substantiv, t. ex.: En e., de e-e.*

EXAMEN, äcksåmänne, n. pl. — *mina.* (lat.) Offentligt förhör med lärjungar vid ett läroverk, till pröfning af deras kunskaper. *Taga, undergå e.* — Ingår i flera sammansättningar, såsom: *Prest-, Embets-, Officers-, Kansli-, Kameral-, Hofrättsexamen, m. fl.* — *Syn.* Förhör.

EXAMENSBEITYG, äcksåmännsbetyg, n. 3. Betyg öfver ägande kunskaper, som på grund af anställt examen meddelas någon.

EXAMENSVÄSENDE, n. 4. sing. Den öfverdrifvet stora vigt, som vid universiteterna fästes vid examina, och alla studiers häraf uppkomna riktning till undergående af någon viss examen.

EXAMINANDUS, --- ändus, m. (lat.) eller **EXAMINAND**, --- ändnd, m. 3. En, som skall undergå examen.

EXAMINATOR, --- ättarr, m. 3. (uttalas i pl. — törarr) Person, som examinerar eller hvilken det å embetes vägnar tillhör att examinera.

EXAMINERA, v. a. 1. 1) Pröfva någons kunskaper genom muntligt förhör. *E. någon.* — *Syn.* Förhöra. — 2) (fam.) Förhöra, taga i förhör, för att utforska något. *Han nekade till beskyllningen, ehuru jag e-t honom ganska strängt.* — 3) Undersöka, granska. *E. förhållandet med en sak. E. en blomma*, undersöka, till hvilken klass hon hör m. m., för att få reda på dess namn. — *Examinerande*, n. 4. o. *Examinering*, f. 2.

EXARK, äcksarrk, m. 3. (hist.) Benämning på ståthållarne i Exarkatet. [Exarch.]

EXARKAT, äcksarrkat, n. sing. (hist.) *E-et*, benämning på alla det byzantiska kejsaredömet besittningar uti Italien, efter Östgötarnes besegrande genom Narses (552). [Exarchat.]

EXCELLENS, äcksälläns, m. 3. (af lat. *Excellentia*, förträfflighet) Titel, som i vissa länder tillägges ministrar, statsråder, eller höga militäre embetsmän, med ett ord: innehafvarne af statens högsta värdigheter. — I Sverige: a) (fordom) Titel, som på 1600-talet tillkom de fem höga riksembetsmännen: drots, marsk, amiral, kansler och skattmästare; sedermera, intill Gustaf III:s tid, var den oskiltjaktigt ifrån riksrådsbetet. — b) (nu) Titel och värdighet, som tillhör statsministrarna, hvilka äro sjelfskrifna excellenser, samt för öfrigt af konungen tillägges högt uppsatta män bland den civila eller militära embetsmannacorpsern äfvensom vid hovet. Fullständigt lyder denna titel: *Hans excellens, en af rikets herrar*, men i dagligt tal brukas blott: *hans e., eders (ers) e.* — Uti Italien är *Eccellenza* en allmänt bruklig titel för hvarje adelsman, och utländingar hedras af inbyggarne ofta dermed. [Exellens.]

EXCELLERA, äcksällära, v. n. 1. Utmärka sig. [Exellera.]

EXCELLENT, äcksällänt, a. 1. Förträfflig. [Excellent.]

EXCENTRICITET, äcksäntricitét, f. 3. 1) (mat.) Afståndet emellan medelpunkten och hvardera focus i en ellips. — 2) (fig.) Öfverspändhet.

EXCENTRISK, äcksäntrisk, a. 2. 1) (mat.) Säges om tvenne eller flera cirklar, innesluta inom hvarandra, då de hafva olika medelpunkt. *Motsats:* Koncentrisk. — 2) (fys.) *E. kallas en stöt, när den ej går genom den råkade kroppens medelpunkt.* — 3) (fig.) Öfverspänd, fantastisk, svärmande. — *Excentriskt*, adv.

EXCEPTION, äcksäpptschön, f. 3. 1) Undantag. — 2) (lagt.) Invändning (i rättegång).

EXCERPERA, äcksärpera, v. a. 1. Göra utdrag af något ur en skrift. — *Excerpterande*, n. 4. o. *Excerptering*, f. 2.

EXCERPTER, äcksärprtr, n. 3. pl. Utdrag ur skrifter.

EXCESS, äcksäss, m. 3. 1) Utsväfning, oordentlighet. — 2) Våldsamhet, ofog. *Begå e-er.*

EXCESSIV, äcksäsiiv, a. 2. Omätlig, öfverdrifven. — *Excessivt*, adv.

EXCIPERA, äcksipera, v. n. 1. (lagt.) Göra invändning (i rättegång).

EXCITATOR, äcksitätarr, m. 3. (uttalas i pl. — örarr) Ett slags instrument, som genomsläpper elektricitet, men derjemte utvecklar positiv och negativ elektricitet.

EXCITERA, äcksitëra, v. a. 1. Reta, uppegga.

EXEGES, äcksegés, f. 3. Utläggning och förklaring af skrifter, isynnerhet af den heliga skrift.

EXEGETIK, äcksetik, f. 3. Den gren af teologiska vetenskapen, hvilken har till föremål den heliga skrifts utläggning och förklaring.